

DE DAG DAT IK JEZUS ONTMOETTE

Charlotte Rørth

De dag dat ik
Jezus ontmoette

Bekentenissen van een moderne ongelovige

Vertaald uit het Deens
door Annelies van Hees

Oorspronkelijke titel *Jeg mødte Jesus – Bekendelser fra en
modvilligt troende*

© 2015 Charlotte Rørth en Informations Forlag

© 2017 Nederlandse vertaling Annelies van Hees /

Uitgeverij Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Studio Ron van Roon / Bart Rouwhorst

Foto auteur © Lars Pauli

NUR 708

ISBN 978 90 284 2706 8

www.wereldbibliotheek.nl

Inhoud

Voorwoord	7
Luister	9
Hier hoor ik thuis	12
Als het licht inslaat	16
Er was een man	19
Tijd om het over het geloof te hebben	29
Verwondering verblijdt	41
Mijn lichaam is ontwaakt	46
Ze denken vast dat ik gek ben	61
Ziek van liefde	80
Wie was die man?	91
Als plekken beladen zijn	110
Gezegend weten	121
Het Kruis en Kierkegaard	129
Ik ben niet alleen	133
Een lange, donkere nacht	146
De tweede ontmoeting	158
Er is geen weg	167
Aan het Meer van Genesareth	180
Literatuur	191

Voorwoord

Dit is een zeer ongewoon boek. Jarenlang heb ik de totstandkoming ervan vanaf de zijlijn gevolgd. Het was een mooi, veel-eisend proces. Het vergt aandacht en nabijheid om zo'n geboorte bij te wonen. Twijfel, nederigheid, overtuiging, richting, geloof en ernst zijn natuurlijke ingrediënten voor deze geëngageerde auteur. In dit boek ontmoeten we een heel bijzondere levensbeschrijving en heel bijzondere herinneringen. Charlotte Rørth nodigt ons uit om haar belevenissen en haar reizen gedurende een periode te volgen waarin er veel, deels onverwachte, gebeurtenissen plaatsvinden. Die worden in dit boek in een ontmoeting tussen auteur en lezer verteld en beleefd.

Het is gemakkelijk om af te wijzen wat anders is: het mystieke af te wijzen, het religieuze of het spirituele, het geloof in of de beleving van de niet-lineaire levensopvatting. Het geloof überhaupt af te wijzen. Zelfs de wetenschap af te wijzen als die met ongewone hypothesen en resultaten komt. Het leven is veelzijdig. Dit boek gaat over geest, ziel en gemoed, over leven en dood, over God, over de afzonderlijke mens en over de menselijke gemeenschap. Charlotte Rørth wil hokjes, systemen en vaststaande categorieën achter zich laten. Ze nodigt de lezer uit voor een reis waar nieuwe begrippen en voorstellingen worden

ontsloten, nieuwe belevenissen en gebeurtenissen, maar de lezer moet zelf nadenken en besluiten nemen.

Ik wil mijn vreugde uitdrukken dat ik het ontstaan van dit boek heb mogen volgen. Vervolgens heb ik het met grote belangstelling gelezen. Ik hoop dat vele anderen het boek zullen lezen met de ernst, het engagement en de intensiteit waarmee het geschreven is.

Steen Hildebrandt

Hoogleraar leadership, Ph. D.

Frederiksberg, december 2014

Luister

‘Ik heb alles gewaagd in een avontuur van liefde.’

Johannes van het Kruis

Het begint op woensdag 28 november 2008 's avonds als ik op een stadsfeest ben in Baeza in Zuid-Spanje.

Op het schuin aflopende plein waar de Calle del Rojo verandert in de Calle Doctor Ojeda bieden Zuid-Spaanse madammen gebrande amandelen en ander lekkers te koop aan. Een kleine draaimolen draait rond en rond. De kinderen lachen in het donker. Hun gezichten hebben in het kermislicht alle kleuren van de regenboog, rood, groen, geel, blauw. Mannen staan aan tonnen die als tafeltje dienen en krijgen hun glaasjes bier, *copitas*, eten er olijven bij en bewegen hun armen met gebaren die de toestand in de wereld moeten oplossen. Er zijn spandoeken en er klinkt muzak in de lucht boven ons hoofd want overmorgen is het de naamdag van de patroonheilige van de stad, San Andrés.

In de propvolle kerk met krijtwitte gewelven en een altaar dat licht geeft door de vergulde beelden en Maria met Jezus op haar arm is de mis ter ere van de heilige juist afgelopen. De kerkgangers staan op uit de houten banken en groeten aan alle kanten burens, nevens, nichtjes en broers. Opeens duwt een enigszins

rond, zwart gekleed vrouwtje op platte schoenen en een sjaal in haar linkerhand mensen opzij totdat ze recht voor me staat. Ze is minder dan één meter vijftig, zo klein dat ze naar me op moet kijken terwijl ze opgewonden hijgt.

Jij bent uitverkoren, zegt ze en ze trekt buiten adem mijn handen naar zich toe om ze hard tegen haar borst te drukken.

Ik ben er zeker van dat ze mij met een ander verwisselt en ik probeer me beleefd los te maken, maar zij grijpt mijn polsen nog steviger beet en kijkt me doelbewust en vol herkenning aan. Ze knikt.

Hoe heet je, waar kom je vandaan, wat doe je in het leven?

Ze antwoordt goed, goed, *bien bien*, en vouwt haar handen om de mijne als ze het woord *journalist, periodista*, hoort.

Dan ben je daarom uitverkoren, zegt ze.

Je moet het belangrijkste verhaal van jouw tijd vertellen, dus luister nu, *escuchame*, gaat ze door en haar sjaal wordt warm tussen onze handen.

De wereld zal vergaan en alleen zij die geloven zullen gered worden. En jij moet dat aan iedereen vertellen.

Ze haalt adem.

Het is een paar minuten stil tussen haar en mij. Ik ben hier op een persreis, aan het werk. Zoals al vaker uitgenodigd door het Spaanse bureau voor toerisme, dat reizen met lezingen en tochten met gidsen organiseert voor journalisten en fotografen zodat wij in onze thuislanden kunnen publiceren over plaatsen en bezienswaardigheden in Spanje die niet al bekend zijn. Deze tocht naar Jaén, Úbeda en Baeza in de bergen van Andalusië met de nadruk op olijfolie en cultuur is nogal hectisch tot stand gekomen. Vanwege ziekte en afzeggingen ontbrak er iemand die Spaans sprak, wat ik min of meer doe na mijn eindexamen met

een talenpakket en een ondefinieerbaar plezier in het land waar ik heb rondgereisd sinds ik in shorts op een Interrailreis ging. Het bureau voor toerisme had maandag gebeld terwijl de reis woensdag begon. Mijn werk en mijn gezin zeiden ja en nu sta ik hier met de handen van een vreemde vrouw om de mijne en ik heb geen idee dat ik op weg ben naar een tijd in mijn leven waar ik misschien mijn verstand kwijtraak, mijn man, mijn baan, mijn vrienden, mijzelf.

Deze dag begint datgene waar geen eind aan is, maar waar dit boek over gaat.

Hier hoor ik thuis

‘We hebben het recht niet om te oordelen
over wat we niet kunnen begrijpen.’

Jesus Leiros

Misschien is het een herseninfarct, denk ik als ik een dag na het bezoek aan de kerk in Baeza in het naburige stadje ben, Úbeda, waar ik verstijfd als een zoutpilaar in een sacristie sta, achter een vijfhonderd jaar oude kapel, La Sacra Capilla del Salvador, de heilige kapel van de Verlosser.

De hele groep journalisten is een kwartier geleden de El Salvador binnengegaan en stond onder de koepel naar de gids Andrea Pezzini te luisteren, die lang praatte over deze kapel, een van de mooiste in de wereld, gebouwd door en voor de adellijke Francisco de los Cobos y Molina en zijn echtgenote. Het echtpaar ligt midden onder de koepel begraven in de crypte, voor het abnormaal grote en bijna obscene versierde altaar met een barokke overdaad aan met goud bekleed houtsnijwerk, bloemen en kransen met glitters en kleuren, wijnranken en bloemenranden, engelen, zuilen en gordijnen. Andrea stond te gebaren en uit te leggen en bracht ons daarna naar de klerikaal koel ingerichte en bijna lichtgevend witte sacristie aan de linkerkant. Hier waar ik nu sta.

Binnen ging de gids door met vertellen. Hij vertelt nog steeds, maar zijn stem verwijdert zich van me, of ben ik degene die zich verwijdert? Er zitten watten in mijn oren, magneten in mijn voeten, alles is leeg, geen gedachte, geen kennis. Kun je je zo voelen?

Ja.

Het is al de tweede keer dat er iets vreemds met me gebeurt. Gisteren werd ik overrompeld door het kleine vrouwtje dat mij ‘uitverkoren’ noemde. Vandaag sta ik als een willoos wezen aan de vieze vloer genageld. Ik zou bang moeten zijn, maar dat ben ik niet, hoewel ik me niet kan bewegen.

Toen ik vanmorgen wakker werd, was ik een normaal, welkendend wezen met eindexamen gymnasium en een opleiding als journalist, zoals de meeste mensen in Denemarken vast verankerd in gezond verstand. Geboren in 1962, opgegroeid, opgeleid en zonder opstandigheid goed geschoold in atheïstische, zij het academisch respectvolle zin. Ik was een heel gewone, tevreden rondreizende journalist die alles had verdrongen over de voorspelling van de vorige dag die me vertelde dat ik ‘uitverkoren’ was.

Ik was al vanaf negen uur aan het werk, ik had mijn notitieblok en balpen bij me, had er zin in, dus namens de lezers stelde ik vragen en schreef ik van alles op. Bij de olijfoliefabriek Castillo de Canena reden rode vrachtwagens af en aan met de laatste oogst van het jaar van de eindeloze plantages olijfbomen die er al generaties geleden geplant zijn en waarvan de rijen dwars over alle bergen en door alle dalen in de hele streek hun strepen trekken. De gele olie klotste rond in retorten en in stalen tanks, de flessen rinkelden, er werden etiketten op geplakt, de lucht was vet van duizend jaar oude aarde. De olie is al eeuwenlang het

middel van bestaan van de streek, in het ijsskoude laboratorium van Úbeda, waar wetenschappelijke kennis de zintuigelijke indrukken in formules uitdrukt en waar de olie als wijn in kleine blauwe glaasjes wordt geproefd. Een professionele proever van het gemeenschappelijke kwaliteitsmerk van de coöperaties kwam met vellen papier vol vragen over de smaak. Was die bitter? Zoet? Smaakte de olie naar hout? Naar bloemen?

Vanochtend was het leven concreet en in het geheel niet mystiek, en nu zijn de anderen weg uit de kapel en sta ik in de sacristie, ik ben gevuld met zacht lood en beweeg niet, maar ik bevind me in een toestand die zo aangenaam is dat hij alles overtreft, ook de nieuwsgierigheid. Andrea komt terug, staat stil en staart.

Ik kan niet bewegen, zeg ik tegen hem.

Waarom is er zo'n licht om je heen? vraagt hij. We staan even naar elkaar te kijken.

Waarom is er zo'n licht om je heen? herhaalt hij.

Waarom kan ik niet bewegen? herhaal ik.

Er is iets met je gebeurd, zegt hij, pakt me stevig bij mijn schouders en leidt me naar buiten.

Ik kan lopen, constateer ik dom.

Je moet niet denken dat ik zo iemand ben die gelooft, zegt hij dan. Ik weet niets over die dingen, maar je geeft licht, je geeft licht, stamelt hij verlegen.

Het ogenblik is zo intiem dat we blozen. Ik kijk naar hem en haast me terug naar mezelf en hij kijkt beschaamd weg.

De komende jaren zou hij nog van meer dingen getuige zijn. In mij en in zichzelf. Die dagen in november 2008 in Baeza en Úbeda begon datgene waar mijn leven over zou gaan en waar dit boek over gaat. Het is een hoeveelheid kennis, ervaring en gedachten bij elkaar gezet en opgeschreven, omdat ik zelf onder-

weg had gewenst dat iemand anders al over die heftige verandering had geschreven waar ik op geen enkele manier op was voorbereid.

Als het licht inslaat

‘Maar ergens – in mijn ziel – weet ik
dat ik dit eerder heb gezien.’

Emily Dickinson

Ik ben al een week terug uit Spanje.

Thuis in mijn witgekalkte boerenhuisje tussen de velden midden in Himmerland tegen het bos van Rold aan. Het grootste bos van Denemarken, zeggen sommige mensen, veilig en vertrouwd. Ook op deze gewone dag in december, nu het bijna half acht is. Het is donker en waterkoud zoals op alle andere natte, overbekende winterochtenden, waar de riem al van zijn haak af is, mijn jas helemaal dichtgeritst, zodat de golden retriever van het gezin, Linnea, en ik aan onze ochtendwandeling kunnen beginnen. We nemen dezelfde weg als altijd. De bleke buizerd die op de open plek aan de rand van het bos woont, zeilt hoog boven ons met een schreeuw weg. Linnea reageert zelfs niet: ze kennen elkaar. Ze snuffelt, rent een beetje vooruit, heen en terug over de akker.

We zijn helemaal alleen als er licht van boven komt.

De volvette gele lichtstraal schiet uit de hemel en raakt mij zacht maar indringend precies boven mijn wenkbrauwen en

baant zich dan een weg door het kraakbeen van mijn voorhoofd en door mijn opvatting van de wereld en verschuift alles wat weinig mensen begrijpen en waar ik niet van kan wegvlugten, want het boort zich dwars door mijn voorhoofd, hier achter mijn eigen huis.

Het doet geen pijn als de lichtkegel hard inslaat, mijn huid opwarmt en mijn hoofd achteroverduwt. De gele stroom glijdt langs mijn ruggengraat naar beneden en er bij het staartbeen weer uit en laat een strook van licht in mij achter. De duizeligheid laat mijn lichaam achteroverwankelen, ik ben weg, wankel en word op de koude aarde weer op mijn knieën wakker. Linnea piept en steekt haar snuit onder mijn arm, geeft me duwtjes alsof ze wil zeggen: sta nou op.

Ik kom overeind. Ik ben overweldigd en blij en vervuld van een diep gevoel van geluk. We gaan naar huis, zij springt in haar mand en krijgt drie hondenkoekjes. Ik ga naar de schuur en start de auto.

Hoe kan ik weten wat het is als ik het niet weet? Hoe kan ik weten dat dat licht God is, als er niemand is die weet of God bestaat?

Mijn leven is gebouwd op weten, op mijn werk, op mijn land. Bij ons is alles erop gebouwd dat je vragen stelt, bewijzen zoekt, antwoorden krijgt en in de loop der tijd meer leert, maar nu weet ik opeens iets wat ik een half uur geleden niet wist en wat ik niet kan bewijzen. In de auto op weg naar mijn werk doorloop ik de seconden aan de bosrand nog eens. Die lijken wel van een leugenachtige Amerikaanse tv-predikant te komen, maar als ik niet geloof in wat ik zelf ervaar, hoe kan ik dan anderen vertrouwen zoals ik iedere dag opnieuw doe op mijn werk, waar ik mensen interview en vertrouw wat ze zeggen.

Korte tijd later gebeurt er meer.

Mijn nachten worden doormidden gesneden door een droom over een diepe stem die roept achter een brede, zware deur van donker eikenhout. De deur naar de kapel in Úbeda. In mijn droom is de deur dicht en dat zou niet moeten. Het is dag en dan is de deur altijd open, weet ik in mijn droom. De zon is bleek en onzeker, het moet een ochtend vroeg in het jaar zijn. Een klein briesje heeft de tere blaadjes in de plataan rechts van de deur beet. Er lopen mensen voorbij, met alledaagse verhalen. Ze merken niet op dat de deur gesloten is en ze lijken ook de stem die van binnenuit roept niet te horen. Het is een mannenstem, die eerst keurig en beleefd roept, maar langzamerhand steeds meer aandringt. Ten slotte is die stem zo bevelend en bars dat ik mezelf wek. Ik weet waar die deur is. Maar ik weet nog niet hoe groot de betekenis is die het voor mijn leven krijgt dat ik ervoor kies hem te openen.

Er was een man

‘Toen U me bekeek vervulden Uw ogen mij met Uw genade;
daarom beminde U me teder, en waren mijn ogen in staat
om te aanbidden wat ze zagen in U.’

Johannes van het Kruis

Op woensdag 25 februari 2009 even na twaalf uur sta ik opnieuw in Ūbeda voor de deur naar La Sacra Capilla del Salvador, drie maanden nadat ik hier de laatste keer was. De deur is bijna vijfhonderd jaar oud, uit 1536, en is van massief eikenhout. De klink is van smeedijzer. Het is de deur uit mijn vele gelijkvormige dromen maar het lijkt een paar weken vroeger in het jaar. In mijn droom zaten er blaadjes aan de plataan. Nu is het koud en winter. De takken van de boom zijn nog steeds kaal.

De drukte waarin ik ben gevlucht sinds ik hier drie maanden geleden was, neemt het weer bijna over en krijgt me zover om door mijn vijf dagen lange, strakke werkprogramma heen te jachten. Artikelen over ongebruikelijke reisdoelen met de twee pas geopende vliegroutes direct van het Aalborg van mijn lezers naar het Zuid-Spaanse Málaga. Maar ik ben niet alleen en ik krijg geen kans om eronderuit te komen.

Nu staat Andrea Pezzini staat hier, de gids die het heeft zien

gebeuren en aan wie ik schreef toen de dromen in frequentie toenamen. Ik schreef hem toen ik thuiskwam en verontschuldigde me voor mijn gedrag. Hij antwoordde met excuses omdat hij misschien te dichtbij was gekomen. Hij is opgegroeid in het piepkleine Noord-Italiaanse Castel Goffredo, heeft in Londen en Parijs en Sevilla gewoond, en sinds 1994 hier in Úbeda, waar hij samenwoont met Carmen en hun vier kinderen, en journalisten en toeristen rondleidt, en waar zijn bedrijf kerken en cultuurhistorische gebouwen als musea onder zijn beheer heeft. Onder andere La Sacra Capilla del Salvador. Hij is iets jonger dan ik, een beetje slordig, met donker haar in een halve cirkel en stoppels zoals iedere Italiaan met respect voor zichzelf. Hij weet dat hij niet gelooft.

Maar die dag in november gaf je licht, verdedigt hij zich en in een van de vele, steeds geruststellender mails in het begin van het nieuwe jaar ging hij als volgt verder: ik ben katholiek opgevoed, mijn moeder gaat iedere dag naar de mis maar ik ben er heel wat jaartjes geleden uit gestapt. Maar toen ik je zag staan met dat licht om je heen, toen... Ik kan het niet uitleggen. Ik kom al veertien jaar iedere dag in die sacristie, maar ik heb er nog nooit iets religieus meegemaakt. Voordat jij daar stond met dat licht om je heen.

Hij antwoordde ja toen ik vroeg of hij naast me wilde staan als ik de deur uit mijn dromen open zou maken.

Ik ben bang. Bang dat ik achteraf niet meer dezelfde ben. Ik ben niet gewend te dromen over mannen die me in kerken roepen, schreef ik in een poging om de humoristische toon afstand te laten scheppen, om mezelf te beschermen.

Hij ging er niet op in.

Vandaag al evenmin.

Ga hier zitten, zegt hij en laat me achter op de zware houten